

Sant Jordi

Les novetats. Biografia

Coincidint amb el centenari del naixement, 'El libro de Gila' ofereix un recull de documents de l'humorista: monòlegs, fotos, dibuixos...

Humor polièdric

Lluís Lloret
BARCELONA

Tot i que ha passat la moda dels monologuistes que fa pocs anys omplien la programació dels teatres, no és sobrer poder conèixer la vida de Miguel Gila, un dels dos grans mestres que hem tingut, juntament amb Joan Capri. Casualment, tots dos enterrats al cementiri de les Corts de Barcelona.

Blackie Books ha fet una edició magnífica d'*El libro de Gila. Antología tragicómica de obra y vida*. El llibre, de 420 pàgines i amb aportacions de material inèdit, recull la transcripció de monòlegs, fragments d'entrevistes a premsa, ràdio i televisió i llibres de memòries, a més de desenes de fotografies de totes les èpoques, vinyetes que publicava en premsa, cartells d'actuacions i films i, fins i tot, relats, com el que tanca el llibre, en què narra l'arribada de Franco al pa-

Miguel Gila amb el seu gos Cinco ■ BLACKIE BOOKS

radís i, amb una mà esquerra de seda, mostra que tothom està content de veure'l... mort. El curador de l'obra, Jorge de Cascante, ha fet una bona feina intercalant textos autobiogràfics de Gila amb monòlegs relacionats.

Capri tenia un personatge: el català empenyat i crític amb tot. Gila, com a monologuista, en va tenir tres d'habituals: l'home entrançable amb vivències surrealistes, com ara el d'aquell monòleg que comença "Quan vaig néixer,

ma mare no era a casa"; la paròdia salvatge del pallús de poble; i el soldat, amb què va escampar un missatge antimilitarista recollat en un humor innovador i, en l'època, arriscat.

Què havia de fer un home que es va allistar a l'exèrcit republicà amb només 17 anys, va sobreviure a la guerra (amb un afusellament fallit inclòs, entre altres anècdotes impacants), va passar tres anys llargs en diferents presons franquistes i, en sortir, va haver de fer quatre anys de servei militar? Criticar l'estament militar, és clar.

Miguel Gila va néixer el 1919 a Madrid, en una família molt humil. Políticament, sempre va ser d'esquerres. Va tenir un gran amor: María Dolores Cabo (i un casament previ per compromís que li va complicar força la vida). Va treballar d'humorista gràfic en capçaleres mítiques com ara *La Codorniz* i *Hermano Lobo*. Com a ac-

Gila es reia dels militars per superar el desconcert que li va provocar la Guerra Civil

tor, va fer teatre, cinema, televisió i ràdio. I una recordada campanya publicitària de Filomatic creada per Lluís Bassat. Es va exiliar a Buenos Aires el 1968 i va tornar-ne el 1987, per instal·lar-se a Barcelona, on va morir el 2001.

El seu humor polièdric sempre va ser compromès. Combatia les absurditats amb històries absurdes, però carregades de sentit i encert crític. Va viure molts moments peculiars i els va saber narrar amb una mirada neta, sense res a amagar, com podem comprovar en aquesta biografia excel·lent. ■

Memòria de guerra i escola

A 'La nena del no a la guerra', Encarnació Martorell recupera la "mirada de nena"

L.L.
BARCELONA

El 2008 es va publicar *Amb ulls de nena* (Ara Llibres), dietari d'infantesa, en plena Guerra Civil, d'Encarnació Martorell. Va tenir molt d'èxit i fins i tot se'n va rodar un documental i se'n va fer una obra de teatre, *Subterrànies*.

L'editorial Dstoria ara publica *La nena del no a la guerra. Dietari, cròniques escolars i redaccions de classe*, també de Martorell

i també a cura de Salvador Domènech.

Sobre aquesta edició, prologada per la historiadora Queralt Solé –filla de Josep Maria Solé i Sabaté–, Domènech comenta que "és un llibre diferent": "Inclou els 117 relats del *Dietari*, però tota la resta és nova: les *Cròniques escolars* durant la Guerra Civil, redaccions de classe sobre la temàtica de la guerra, qüestions personals i familiars de l'Encarnació, la política pedagògica republicana del Patronat Escolar, els refugiats..."

Tot el material, Martorell el tenia guardat en un armari de casa seva, i de

Encarnació Martorell i Salvador Domènech, coautor de l'obra ■ EL PUNT AVUI

mica en mica s'ha anat publicant de la mà de Domènech, com a coautor: *Amb ulls de nena* (2008), *Cartes d'amor i de dol* (2010) i *Mestres i alumnes de la República* (2013). "L'objectiu d'aquest darrer llibre és sumar-se a l'obra completa d'Encarnació Martorell que tracta el te-

ma de la guerra, directa o indirecta", comenta Domènech, que rebutja l'apel·latiu de *l'Anna Frank catalana* "perquè ocultava la veritable autora".

"És la primera adolescent que deixa constància escrita del seu antifeixisme, aixecant la bandera del *No a la guerra*, a qual-

sevol guerra. A més, els seus escrits corpreneadors no deixen de ser un cant a la pau, a l'amor i a la justícia universals."

Un llibre de temàtica transversal, per a tothom, que es mereix ser de lectura recomanada als centres educatius, com ja ho va ser *Amb ulls de nena*. ■

Crítica teatre

Jordi Bordes

Brossa refrescat

Laberint Striptease

Director: Roberto G. Alonso
dimecres, 10 d'abril (fins al 12 de maig) a l'Escenari Brossa

A mic de barrejar-ho tot i de trobar metàfores en els elements més trivials, Joan Brossa va voler explorar en l'*estriptease*. Ell és un artista que rep, sovint, mirades amables, que li treuen el punt de malícia del poeta escènic. Com es pot veure en aquest muntatge de Roberto G. Alonso, es tracta d'un joc portat a l'extrem, que evoca la Barcelona canalla de la Transició i que supera la vulgaritat del sexe més pornogràfic per trobar noves claus dramaturgiques.

Laberint Striptease respira un aire inequívoc de cabaret alemany, d'adreçar-se al públic contínuament. Hi ha el joc metateatral constant en què els mestres de cerimònies (Jordi Andújar i Roberto G. Alonso) se substitueixen en algunes funcions, cosa que dona pólvora per a estona. Els altres intèrprets, la cantatriu Elena Martorell, la ballarina *stripteasista* Laura Marsal, el saltimbanqui Davo Marín i el músic Jordi Cornudella saben entrar i sortir d'escena amb una comicitat molt ben afinada. Tots ells juguen a un registre estrany que està entre la representació del personatge i la capacitat d'adreçar-se al públic com a intèrprets. A falta de plomes, dominen les transparències i un vestuari d'un tall clàssic que contrasta, fent un distanciament necessari amb l'acció d'avui.

Una peça directa, carregada de metàfores, evidents i esclatants. Amb una urna per a les eleccions en què accedeixen empresaris, militars i mossos, però que es fa inaccessible per als obrers. Una democràcia en qüestió. La situació de la Transició tan fràgil sembla tenir una rèplica aquests dies, en què s'usen institucions de l'Estat per coartar llibertats i donar ales a un pensament reaccionari arrelat en el franquisme. ■